

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-29>

**POLITICAL AND INSTITUTIONAL INTERACTION
WITH THE ENVIRONMENT OF AFRICAN COUNTRIES:
REALITIES AND PROSPECTS OF INTERNATIONAL RELATIONS**

**ПОЛІТИКО-ІНСТИТУЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ
З СЕРЕДОВИЩЕМ КРАЇН АФРИКИ:
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Ishchenko I. V.

*D.Sc (Political Science), Professor,
Head of International
Relations Department
Oles Honchar Dnipro
National University
Dnipro, Ukraine*

Ищенко І. В.

*доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних
відносин
Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Африканські країни після здобуття незалежності перебували під впливом великих держав, боротьба яких здебільшого зводилася до переважаючого впливу на формування відповідної політичної ідеології, світогляду, доступу до ресурсів цих країн тощо. Як не дивно, після здобуття незалежності в суспільному середовищі цих країн ментальний простір був сповнений не радістю і захопленням щодо звільнення від «пут колонізаторів», а невпевненістю, переважанням думок про тимчасовий характер такого звільнення [6, с. 13]. Це пояснюється особливістю ставлення до часу з позиції того, що краща новина, коли в часі нічого не змінюється, адже зміна подій призведе до порушення рівноваги в суспільстві, а таке порушення негативно позначиться на майбутньому сім'ї та близьких африканця [4, с. 83].

Справа в тому, що традиційне суспільство цих країн, зазнало зміни ідентифікації під час колоніального періоду з 1492 р., хоча корені залишились, однак відчуття свободи вибору шляху розвитку, необхідності прийняття політичних рішень заради блага суспільства знаходились десь в глибині свідомості [8]. До того ж, політичні лідери відчували нерозривний зв'язок зі своїми колишніми господарями – метрополіями, що були зацікавлені в дешевій сировині, мінеральних ресурсах, якими так багатий Африканський континент. Достатньо сказати про такий факт – 70% світових запасів кобальту зосереджено в Демократичній Республіці Конго [5]. Ціна на сировину для колишніх метрополій залишалась на такому низькому рівні, що у декілька разів

була меншою за ринкову. Так Франція, енергетична система якої споживає багато уранової руди, купляла її за безцінь у Нігері [9].

Сьогодні розпочалося і триває чергова хвиля експансії Великих держав до африканських країн. Вона, на відміну від першої, все більше зосереджується на галузі нових технологій, реалізації інфраструктурних проєктів, системі державного управління тощо.

Стратегія реагування вищих політичних лідерів та політико-інституційних структур африканських країн на це протистояння між російсько-китайським блоком і західним – на чолі з США зводиться наразі до вибірковості в залежності від транзакційних витрат. Іншими словами, хто запропонує кращі умови, тому й віддасться пріоритет.

Наразі можемо констатувати й нову реальність у міжнародних відносинах цих країн. Неефективні міжнародні інститути, функціонуючі в Африці зазнали кризи. Відтак, деякі країни, аттрактором яких виявився російсько-китайський блок, почали шукати нові можливості залучення у нові економічні об'єднання, такі як БРІКС. Як відомо, Буркіна-Фасо, Нігер, Малі вийшли з об'єднання ЕКОВАС, хоча були 50 років у складі цього західноафриканського економічного співтовариства [7]. Таке рішення було ухвалене президентом Буркіна-Фасо на перехідний період І. Траоре, тимчасовим президентом полковником А. Гойтою та головою нігерської Національної ради порятунку Батьківщини бригадним генералом А. Чіані [2]. Більше того, зазначені країни домовились про створення військового союзу [1].

В результаті, зону впливу західноафриканського блоку в цих країнах почав займати російсько-китайський блок. У той час, коли російська сторона поки що зосередилась на безпеці, пропонуючи свої організаційні послуги, Китай активно розвиває економічне співробітництво, пропонуючи більш вигідні умови ділових партнерських відносин у порівнянні з ЕКОВАС. Взагалі в Африці набула поширення з боку Китаю так звана «стаціонарна дипломатія», її сутність полягає у безкоштовному будівництві і передачі в експлуатацію африканським країнам спортивних і культурних споруд, створюючи КНР конкуренту перевагу в порівнянні з іншими міжнародними акторами [3]. Дослідники зазначають також конкурентну перевагу Китаю і в тому аспекті, що на відміну від країн Заходу, які інвестували переважно в гірничо-добувні галузі африканських країн, КНР, поміж іншого, здійснював фінансування та реалізовував інфраструктурні проєкти.

Щоправда, може скластися враження про домінування російсько-китайського блоку на Африканському континенті. А це далеко не так. Адже, Росія робить ставку на більш виражені авторитарні політичні режими. Однак Сполучені Штати мають набагато більше ресурсів,

здійснюючи гуманітарні місії. США активізувались в боротьбі за сфери впливу, свідченням чого є візит у грудні 2024 р. до Анголи колишнього президента Д. Байдена. Він заявив за підсумками візиту до Луанди про готовність: виділення мільярда доларів допомоги для родин, які змушені були залишити свої домівки через посуху. Також було озвучено інформацію про надання кредиту в півмільярда доларів на будівництво залізниці «Lobito-Athlantic» – проекту, покликаного з'єднати узбережжя Анголи з ДРК і Замбією. Слід також згадати процес, що розпочався у другій половині 2024 р. – інвестиції в технологічне переобладнання провайдера стільникового зв'язку (та інтернет) Africell. Ця компанія належить США і працює в Анголі, ДРК, Гамбії та Сьєрра-Леоне. Важливий процес, який зберігає американську присутність (і можливо контроль) у телекомунікаційній галузі цілого регіону [3]. В минулому році активізувала свою діяльність на африканському континенті й Франція, вона розвернула вектор співробітництва на Ефіопію. Також досягнуто домовленості щодо проведення у Кенії 2026 р. форуму Франція – Африка що вірогідно дасть новий поштовх до розвитку відносин Франції з африканськими країнами [3].

Таким чином, країни Африки сьогодні перебувають у стадії активної трансформації, орієнтуючись на найкращі можливості для міжнародного співробітництва, новий етап характерний наростанням конкуренції за вплив в Африці. На цьому поприщі поки що лідирує Китай, однак США здатні перехопити ініціативу, пропонуючи більш привабливі умови співпраці.

Література:

1. Буркіна-Фасо, Малі та Нігер домовилися про військовий союз. *Українформ*, 2023, 17 вересня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3762296-burkinafaso-mali-ta-niger-domovilis-a-pro-vijskovij-souz.html> (дата звернення: 02.02.2025).
2. Буркіна-Фасо, Малі та Нігер оголосили про вихід з ЕКОВАС. *Українформ*, 2025, 2 лютого. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3819532-burkinafaso-mali-ta-niger-ogolosili-pro-vihid-z-ekovas.html> (дата звернення: 02.02.2025).
3. Тишкевич І. Спроба «російської гри». А тепер зверніть увагу на Африку. *New Voice*, 2024, 11 грудня. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/rt-vtrachaye-vpliv-v-africi-shcho-roblyat-franciya-ta-ssha-dumka-eksperta-50473224.html> (дата звернення: 02.02.2025).
4. Andriamanjato R. Le Tsiny et le Tody dans la pensee malgache. Paris, 2013. 164 р. URL: <https://doi.org/10.4000/africanistes.3445> (дата звернення: 02.02.2025).

5. Carmody P. Great Power Competition in Africa: Toward a New Cold War? *E-International Relations*, 2025, Jan 23. P.1/4. URL: <https://www.e-ir.info/2025/01/23/great-power-competition-in-africa-toward-a-new-cold-war/> (дата звернення: 02.02.2025).

6. Lopes H. *Une Enfante de Poto-Poto*. Paris: Gallimard, 2012, 272 p.

7. Romashenko S. Mali, Burkina Faso and Niger withdraw from ECOWAS. *D.W.*, 2025, 29 січня. URL: <https://www.dw.com/ru/mali-burkinafaso-i-niger-vysli-iz-organizacii-ekovas/a-71441968> (дата звернення: 02.02.2025).

8. Sabelo J. Ndlovu-Gatsheni. Empire, global coloniality and african subjectivity. 2013. URL: <https://doi.org/10.3167/9780857459510> (дата звернення: 02.02.2025).

9. Schwikowski M., Sandner Ph. (2023). Are Niger's uranium supplies to France under scrutiny? *D.W.*, 2023, 28 Sept. URL: <https://www.dw.com/en/are-nigers-uranium-supplies-to-france-under-scrutiny/a-66711717> (дата звернення: 02.02.2025).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-30>

**RESTORATION OF UKRAINE'S NUCLEAR POTENTIAL
AS AN EFFECTIVE MECHANISM FOR DEERRING ARMED
AGGRESSION IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL
TRANSFORMATIONS**

**ВІДНОВЛЕННЯ ЯДЕРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ
ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ СТРИМУВАННЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ
В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ**

Koptiev O. S.

*PhD (International Relations),
Associate Professor at the International
Relations Department
Oles Honchar Dnipro
National University
Dnipro, Ukraine*

Коптєв О. С.

*доктор філософії у сфері
міжнародних відносин,
доцент кафедри міжнародних
відносин
Дніпровський національний
університет імені Олеса Гончара
м. Дніпро, Україна*

Після здобуття незалежності у 1991 році Україна успадкувала третій за розміром ядерний арсенал у світі. Однак, як показало життя, відмова